

Kniewald dr. Dragutin: Dr. Ivan Merz, život i djelovanje. Zagreb 1932. Tisak Tipografije, 8°, str. 272.

U velikom formatu osmine, na finom papiru, ukrašena s 30 slika donosi nam ova knjiga u pet poglavlja život i djelovanje jednog prerano preminulog katoličkog inteligenta, poznatog među hrvatskim katolicima po svim hrvatskim zemljama. Naslovi pojedinih glavnih ostsjeka vrlo su dobro i značajno odabrani: Dijete Božje dobrote obraduje ranu mladost, gimnazijsko doba, boravak u vojnoj akademiji i na bečkom sveučilištu. U krvi i plamenu donosi same izvatke iz pokojnikovog dnevnika, koji su zanimivi ne samo sa subjektivnog, nego i s objektivnog gledišta. Treći ostsjek pod naslovom: Studij istine, dobrote i ljepote prikazuje nam Merza u Beču, Parizu i Zagrebu, kako se u njemu esteta i literat prekaljuje u Božjeg čovjeka. Ostsjek: Dobar vojniki Kristov pokazuje prvoborca za Katoličku Akciju u našim prilikama i sa specifično našim poteškoćama. Ovo je poglavlje obrađeno vrlo diskretno uz naročiti obzir na osobe, koje su na ovom polju dolazile u bliski odnos s dr. Merzom. Možda će neupućenomu biti po gdje koje mjesto nejasno. No autor ovog životopisa je bio mišljenja, da je i tako bolje, nego da raspreda stvari, za koje bi bolje bilo, da se nikada nisu među nama zbile. On, koji je imao ponajbolji uvid u sav razvoj događaja i stajao u neprekidnom ličnom dodiru s pokojnikom, mogao je ovako uspješno i taktično prikazati rad, energični nastup i konačni uspjeh žrtve pokojnog Dr. Merza, da mu nitko objektivni ne može ništa u tom smislu prigovoriti. To je stanovište honorirala i crkvena cenzura, podijelivši knjizi svoj nihil obstat i imprimatur U tom je ostsjeku nanizani sav literarni rad Merzov, a prikazan je vrlo lijepo i pobudno njegov duhovni život. Posljednje poglavlje nosi naslov: In vitam aeternam te prikazuje holet i smrt Merzovu. Slijedi zatim zaokruženi prikaz ličnosti i karaktera njegova, kako ga gleda autor; osvrta prigodom smrti pokazuju, kako gledaju na nj ostali njegovi saradnici, znanci i posmatrači njegovog života i rada.

Za pok. dr. Merza se punim pravom može primijeniti ona riječ: *consumatus in brevi explevit tempora multa!* To se vidjelo ovih zadnjih godina, a vidjet će se za kratko vrijeme još bolje. Prve je uspjehe svog požrtvovnog rada gledao još za života i ako nakon mučnih borba i teških žrtava; ono, što se rodilo zdravo iz tih borba i pregaranja, pronijet će zdravu katoličku misao kroz život svog naroda uz zagovor na nebesima i molitvu svetog ovog čovjeka i patnika.

Prikaz života i djelovanja dr. Merza, kako ga je napisao dr. Kniewald, jest jedan dostojan spomenik vrijednom pokojniku. Ne vjerujem, da bi ga itko drugi bio u stanju napisati s toliko truda, ljubavi i razumijevanja. Knjiga je prvorazredna i zaslužuje svako priznanje. Dokument naših dana, važan, poučan i zanimiv. Uz to je nevjerojatno jeftina: stoji 40 Dinara.

A. Z.

1. **Dr. Zvonimir Marković: Homiletika.** Đakovo 1931, str. 80/VIII.

2. **Conrad Gröber: Christus Pastor.** Freiburg, Herder 1931., str. 149/XVI. Broš. M. 2.50, u platno vezano M. 3.60.

3. **Kardinal Faulhaber: Rufende Stimmen in der Wüste der Gegenwart.** Freiburg, Herder 1931. Str. 480/XVI. Cijena M. 6.80, u platnu M. 7.80.

4. **P. Jacob Heerinckx, F. O. M.: Introductio in theologiam spiritualem asceticam et mysticam.** Taurini, Marietti 1931, str. 356/XVI, cijena L. 15.

5. **P. dr. Stanislaus Grünewald, O. M. Cap.: Franziskanische Mystik.** München, Naturrechtsverlag 1932, str. 144/XVIII, cijena M. 3.80.

6. **Dr. Josip Srebrnić: Korizmena poslanica 1932.**

7. **Willibrord Verkade: Der Antrieb ins Vollkommene.** Erinnerungen eines Malermönches. Freiburg, Herder 1931.

1. — Profesor moralnog i pastirskog bogoslovlja na biskupskom bogoslovnom učilištu u Đakovu, dr. Zvonimir Marković, polazi s ispravnog gledišta, da i homiletiku treba predavati ispravnom metodom. Nije dovoljno da studenti upoznaju samo teoriju crkvenog govorničtva, već treba da nauče i to, kako se načela homiletike konkretno primjenjuju u praksi, kako se konkretno sastavlja propovijed. On drži, da se dosad homiletika predavala neispravnom metodom, pa nastoji da utre put ispravnijoj metodi homiletskih predavanja. On želi da studentu zorno i praktički pokaže, kako nastaje propovijed. U tu svrhu profesor i studenti zajedno rade. Profesor na konkretnim primjerima tumači homiletska pravila. Po mom mnijenju nema sumnje, da je ova induktivna metoda doista bolja i uspješnija od deduktivne, koja samo nabroja pravila. U drugom dijelu donosi dr. Marković nekoliko uzornih propovijedi u svrhu, da ih mladi propovjednici sami proučavaju i analizuju. Dobro je upozorenje dra Markovića, da se studiraju samo zbilja klasični propovjednici, i to oni, koji odgovaraju psihi, karakteru, načinu izražaja svakog pojedinca. A i tu vrijedi upozorenje, da treba ponajviše proučavati formalnu i psihološku stranu, dok će živa vjera propovjednikova i lično razmatranje o istinama, o kojima propovijeda, uvijek biti bolje vrelo za dobre propovijedi, od svakog »propovjednika«.

Bilo bi dobro, kad bi se g. pisac u drugom izdanju pobliže obazreo i na onaj tip propovijedi, koji zovemo »ekshortom« i koji je uveden i uobičajen u našim srednjim školama. Usput bih primijetio, da liturgijske propovijedi, kako se danas obrađuju, u doba liturgijske obnove, ne tumače samo liturgijskih obreda, nego može biti jedna propovijed sasvim liturgijska, ako i ne tumači nijednog obreda, već nastoji upoznati vjernike s liturgijskim duhom odnosno svetkovine, ili i cijelog jednog razdoblja crkvene godine. Takve propovijedi, kako to dr. M. ističe, vjerni puk vrlo rado sluša i one su danas vrlo potrebne i uspješne, jer ne djeluju samo na razum, nego i na srce, pa bih izrazio želju, da u drugom izdanju bude po mogućnosti uvršten i jedan primjer ovakve liturgijske propovijedi.

2. — P. Meschler je nekad pisao o Isusovoj pedagogici. U ovoj knjizi piše biskup Gröber o Spasiteljevu pastirskom djelovanju. To je neke vrste metodika Spasiteljeve pastoralke. Spretnim načinom približuje pisac dušobrižnika XX. v. Spasitelju i ukazuje mu put, kojim će postići onaj cilj, za koji je reden i koji je jedini Spasitelju toliko na srcu: spasenje duša. Kod toga ima biskup Gröber pred očima cjelokupno dušobrižništvo modernog duhovnog pastira, posebice i dušobrižništvo Katoličke Akcije, za

koje sam veli, da se svakim danom sve više uvjerava, kako je ono potrebno, i to nesamo od svećenika, nego i od njihovih pomoćnika-svjetovnjaka.

3. — Rijetki su u naše doba tako plodni pisci, kao što je kardinal Faulhaber. A još su redi, koji tako snažno zahvaćaju u najdublje dubine ideja i životnih pojava našega doba. To, što se ovdje čita o katezezi, o papinstvu, o Katoličkoj Akciji, o Piju XI, o crkvenoj umjetnosti, o današnjoj porodici, o bijedi današnjeg djeteta (ne samo u Njemačkoj!), o kršćanskoj karitas, o štampi, o crkvenom pogrebu i o kremaciji, o miru na svijetu, to nisu fraze, to je život i crpljeno na vrelu života današnjice, crpljeno iz moralne i materijalne bijede današnje generacije. Sve su te tamne i teške slike osvjetljene vedrim optimizmom, koji je toliko značajan za sve pisanje kardinala Faulhabera, optimizmom, koji se može crpsti samo u živom katolicizmu, u živom i punom osjećaju zajednice s Kristom i s Papom.

4. — Profesor »duhovne teologije« na međunarodnom kolegiju sv. Antuna u Rimu, P. Heerincx, pružio je u ovoj knjizi vrlo dobar i informativan pregled ove discipline, koja se prema najnovijim odredbama Sv. Stolice u buduće mora predavati na svakom katoličkom bogoslovnom fakultetu. Stoga dolazi ova knjiga u pravi čas, te će lektori ove discipline dobro učiniti, ako se njome služe za priređivanje svojih predavanja. Knjiga je pisana vrlo odmjereno, na osnovu velike erudicije i znatnog ličnog iskustva, obzirno i oprezno. Posebice bili istaknuo kao naročite odlike, da uzima u obzir i pravilno ocjenjuje i tekovine moderne znanosti, kao na pr. empirijske psihologije, religijske psihologije i uopće nauke o religiji. Dobro je upozorenje, da se duhovno bogoslovlje ne može predavati tek na osnovu životopisa jednog sveca, pa ni na osnovu njegove autobiografije. Autobiografije su vrlo važno vrelo za upoznavanje duše i razvitka pojedinog Božjeg ugodnika, ali ne mogu imati u svemu univerzalnog značenja. Vrlo je savremena i potrebna primjedba piščeva, da katolički propovjednici nemaju samo te zadaće, da vode vjernike putem čišćenja, nego treba da ih vode i putem osvjetljenja i putem sjedinjenja s Bogom. On upozoruje, kako imade mnogo vjernih duša, koje žedaju za ovom hranom. Neki podaci u dnevniku dra Ivana Merza, koji su nedavno bili objavljeni, samo potvrđuju ovu konstataciju.

5. — Dok je predašnja knjiga nastojala da u pitanju asketike i mistike dade općeniti pregled, raspravlja P. Grünwald o franjevačkoj mistici, s osobitim obzirom na sv. Franju asiškog i naročito na sv. Bonaventuru. On s pravom razlikuje katoličku mistiku od nekatoličke, a pogotovu od one, koja je danas u velikoj modi. U samoj katoličkoj mistici dopušta P. Grünwald različite struje i razlike u nebitnim pitanjima, pa se na osnovu posebnih studija o sv. Franji i sv. Bonaventuri posebice bavi pitanjem: koja je naročita značajka t. zv. franjevačke mistike. Ona je isporučuje s duhovnošću sv. Dominika, koja je više intelektualne prirode, i s mistikom Karmela, koja se odriče svega zemaljskoga, dok se franjevačka ljubežno oslanja na »Boga utjehe«, te se i stvorovima služi da se popne do božanskih visina. Pisac nalazi, da je kod novijih redovničkih

družbi mistika zapostavljena aktivnom radu za spasavanje duša. Koga on misli, kad govori o struji »die mehr das menschlich Grosse pflegt, um der Welt soweit als möglich entgegenzugehen und sie dasurch gewinnen zu können«? Meni se lično čini, da se ovdje, ne doduše imenice, ali jasno i izrijeckom, ponavlja diskusija o »aktivnoj« i »pasivnoj« molitvi, o kojoj sam govorio u Bogoslovnoj Smotri 1931, 365/9. Čini mi se, da bi se htjelo s jedne strane, da sve redovničke družbe budu u načelu kontemplativne. Pa ipak se danas i one »stare« redovničke familije u praksi često bave praktičnim dušobrižništvom, koje onda, sasvim razumljivo, stavlja sasvim nove i drugačije zahtjeve i na lični život redovnika, u koliko hoće da pravilno udovolji tražbinama suvremenog dušobrižništva. Bez svake je sumnje, da je takva jedna tražbina razumijevanje i podupiranje mističkih tendencija sadašnjice, ali još više dovođenje pojedinaca i različitih skupina Gospodinu i osvjetljenje njihovih puteva Božanskim svjetlom, za kojim premnogi žedaju, možda i ne znajući. Loše bi bilo i ne bi vodilo dobru, kad bi se u dušobrižništvu pojavila struja, koja bi u prvom redu njegovala ono, što je veliko pred ljudima, sve, kad bi i išla za tim, da na taj način ide ljudima u susret, te ih tako predobije za Boga, Jer p r v o je i glavno uvijek: milost Božja. Ali držim, da bi isto tako bilo pogrešno, kad bi se načelno otklanjalo sve ono, što je pred ljudima veliko, da ih se tako predobije za Boga i onda vodi putem Njegovim. Benson u svom »Gospodaru svijeta« doduše prikazuje predposljednjega Papu, kako je otklonio svu »modernu kulturu« pod konac XX. v., ali i on sam šalje svoje poslanike svim vladama ovoga svijeta, a njegov nasljednik, posljednji Papa, ima u svojoj kućici u Nazaretu i Radiostanicu, s kojom je u najužoj vezi sa svojim pouzdanicima. No još je uža veza s čitavim katoličkim svijetom po redu »Krista Raspetoga«. Evo, to su oba puta, put Marije i Marte, sjedinjena u Percyu, koji je u zbilji sav utonuo u mistički svijet. Držim, da ni najveća aktivnost ne priječi mističke veze s Bogom, ako i jest znatno lakše sačuvati duh slobodan od svijeta i njegovih težnja u čistoj kontemplaciji. No velika većina naših vjernika i svećenika ne može da živi u čistoj kontemplaciji, nego u buri života i svijeta.

6. — Poslanice krčkog biskupa dra Josipa Srebrnića obrađuju, jedna za drugom, veoma važne i aktuelne probleme sadašnjice. Nakon svojih poslanica o suvremenim čudorednim pitanjima i o Tyršovu uzgoju mladeži poslao je za korizmu 1932. svome svećenstvu i vjernicima svoje biskupije opsežnu poslanicu o Papi. On propovijeda nesamo poslušnost, nego i ljubav k papi. Prilike su u našim krajevima takove, i unutar samih »katoličkih redova«, i izvan njih, da je jedna od najpotrebnijih stvari kod nas: gojiti i širiti ljubav k Papi. To je jedna od oznaka suvremenog katolicizma.

7. — P. Willibrord je nekad bio napisao povijest svoga obraćenja pod natpisom »Die Unruhe zu Gott«. Ovoj je drugoj knjizi, koja prikazuje njegov život u redu sv. Benedikta, htio prvotno dati natpis »Die Ruhe zu Gott«, ali se konačno odlučio za gornji natpis. Poput »Die Unruhe zu Gott« i ova je knjiga jedna od onih rijetkih, kojih ne možeš pustiti iz ruke, a da je do kraja ne pročitaš, čim si pročitao prvih nekoliko rečenica. Tu osjećaš

živi život jedne duše, sa svim njezinim trzajima, bolima, težnjama, suzama i konačnim smirenjem. Tu nema fraza ni nacifranih literarnih pretenzija, premda je P. Willibrord i po svojoj prirodi i po tradicijama reda sv. Benedikta i Beuronske opatije sav u atmosferi svete umjetnosti. To je neke vrste autobiografija, ili, ako hoćete, to su ulomci iz dnevnika. Premda je taj dnevnik pisan tridesetak godina kasnije, ipak u njemu pulzira neposrednost života, kojoj pridolazi odmjerena smirenost, tako značajna za učenike sv. Benedikta i naročito za beuronce, protkana finom psihologijom, iskrenošću, koja ništa ne uljepšava, te humorom, koji čak i ljudske slabosti znade promatrati u vedrijem svijetlu, te one ne ogorčavaju, nego izazivaju blagi smiješak. Tko bi išao za tim, mogao bi naći neobično mnogo dodirnih tačaka između osebina P. Willibrorda i našega dra Merza. A ipak: kolika razlika! Gospod ih je vodio toliko različitim putevima, da dođu k istom u cilju. Dr. Merz se smiruje u Bogu jedva što je prošao dvadesetu godinu života, a onda za nj nastaje doba bojeva Gospodnjih, ali ne više u vlastitoj duši, nego kao pionir novih generacija... A. P. Willibrord nakon burnije mladosti nego li je bila ona dra Merza, prolazi svoje dane većinom u tišini, uronjen u sv. liturgiju i hieratsku umjetnost Beurona... Rijetko sam kad s toliko živo osjećane iskrenosti rekao: Tolle, lege!

Dr. Dragutin Kniewald.

Bessodes (Abbé Maurice): La Sainte amante de Jésus Marie Madeleine. Ed. Marietti, Torino 118, 1931., 8°, str. VIII + 136. Frs. 7.—

Danas rijetko susrećemo zaokruženi životopis sv. Marije Magdalene, jer malo je komu što podrobnije poznato o ovoj velikoj svetici pokornici, osim onoga, što o njoj znamo iz Evandelja. Pored onih podataka, što ih nalazimo u Evandelju, pisac se naročito služio životopisom što ga je o toj svetici napisao Raban-Maur pod naslovom: Vita B. Mariae Magdalene, zatim onim od M. Faillon-a pod naslovom: Monuments inédits sur l'apostolat de sainte Marie Madeleine en Provence, gdje je osobito upotrebljena pobožna predaja, raširena o toj svetici u francuskoj pokrajini Provence, no kritički dosta nepouzdana. Zato je pisac još posegnuo za vrelima taludističke literature i tragao po starim piscima iz vremena kršćanske predaje prvih vjekova. Tako mu je uspjelo popuniti praznine iz mladenačkog života Marije Magdalene. Elegantnim stilom oživljenim bujnom maštom dočarava nam pisac prilike mladenačkog života Marije Magdalene, koja je kao dijete aristokratske familije svoga doba, okružena čarima zemaljskih raskoši, posegnula za njima da utaži žedu svoje nemirne duše, ali nije u njima našla žudene sreće. Njezino srce nalazi potpuno smirenje, kad upozna uzvišenu pojavu božanskog Učitelja Isusa Krista. Od tada se predaje Njemu čistom evandeoskom ljubavlju, da mu savršeno služi. Uz presvetu Majku Isusovu ona ga prati u najtežim časovima, zato i gleda među prvima slavu Isusova uskrsnuća. Poslije toga postaje revna pomaćica apostola u njihovu djelovanju. Za progona nastalih u vrijeme Heroda Agripe ostavlja Palestinu u društvu nekih pobožnih duša. — Nedaleko Marsilje proživi Marija Magdalena prema predaji dugi niz godina u oštrom pokorničkom životu te umrije svetom i blaženom smrću. Ovaj